

Text dokumentu č. 1/1781 Hist., ze dne 1.11.1781

1

Patent

Josefa II.

ze dne 1. listopadu 1781

o zrušení nevolnictví

My Josef Druhý, z boží milosti volený Římský císař, po všechny časy rozmnožitel říše, král v Germanii, v Uhřích, v Čechách etc. etc., arcikníže Rakouské, kníže Burgundské a Lotarynské etc., etc.

Vzkazujeme společným našim věrno-nejposlušnějším stavům, vrchnostenským ouředníkům, rychtářům, konšelům a ostatním poddaným v Čechách, v Moravě a v Slezsku naši zemoknížecí milost, a dáváme vám tuto nejmilostivěji k vyrozumění:

Poněvadž jsme rozvážili, že vyhlazení a vyzdvižení tělesné poddanosti neb člověčenství a uvedení mírné, ale případu našich rakouských dědičných zemí spořádané poddanosti, k zvelebení vorby a společného polního hospodářství, jakož i taky k příčinnivému vyhledávání užitku velmi prospěšné jest, a že se taková proměna s zdravým rozumem, tak taky s láskou bližního srovnává: protož jsme pohnuti byli tělesnou poddanost nebo člověčenství hned od této chvíle zcela vyzdvihnouti¹⁾, místo ní ale mírnou poddanost uvésti, a tudy gruntovním²⁾ vrchnostem a jejich ouředníkům jakož i poddaným následující pravidlo k nejbudlivějšímu zachování příkazně předsati:

Čl. I

(1) Má jeden každý poddaný právo, jedině na předběžné ohlášení a neodplatně³⁾ k obdržení mající ceduli, v stav manželský vstoupiti. Jakož i taky

(2) jednomu každému poddanými na vůli se zanechává, že on s pozorováním toho, co naše nejvyšší ustanovení strany okršleckého verbování⁴⁾ předpisuje, i také z panství se odstěhovati; a někde jinde v zemi se usaditi anebo službu hledati může; však ale mají oni poddaní, kteří se ze svých panství odebrati, a jinde buďto s nějakým hospodářstvím a domem zaopatřiti, anebo jenom jakožto podruzi se usaditi chtějí, rovně neodplatný list svého propuštění žádati, a tudy se vykázati povinni budou, že z předešlého vrchnostenského závazku propuštění jsou.

(3) Můžou se poddaní dle libosti řemeslům a kunštům⁵⁾ etc., etc. učiti, a bez vejhostných listů⁶⁾, který beztoho již zcela přestávají, k svému vyživení potřebný vejdělek tu, kdeby ho najíti mohli, hledati.

(4) Nebudou ale poddaní povinni, budoucně nějaké dvorské služby víceji konati. Však ale

(5) Budou oni poddaní, kteří od otce a matky osířeli jsou, z té příčiny, že gruntovní vrchnost jejich vrchní poručenství neodplatně obstarává, povinni, sirotčí léta⁷⁾ jenom v těch místech, kde v obyčejí jsou, na dvorské služby vynaložiti, které ani nikde déle nežli tři léta trvati nemají. A poněvadž

(6) všechny ostatní roboty, naturální a peněžité daně, jenž z podacích gruntův⁸⁾ k vykonávání jsou a ku kterému poddaní i taky po vyzdvižené tělesné poddanosti zavázání zůstanou, v našich Českých

zemích dle robotních patentův beztoho vyměřené a ustanovené jsou; tak i mimo nich nikde něco víceji poddaným uložit nemůže, tím mírněji ale, poněvadž oni nyní za tělesný poddaný více uznání býti nemohou, bude se moci jménem předešlé tělesné poddanosti něco jiného od nich žádati. Konečně vyrozumívá se samo od sebe, že poddaní svým gruntovním vrchnostem i taky po vyzdvižené tělesné poddanosti ale oných, v nápodobných případnostech beztoho pozůstávajících našich nejvyšších příkazův s poslušenstvím dáleji zavázání zůstanou.

Podle čehož se tady gruntovní vrchnosti a poddaní budoucně řídit, naši představení krajský a jiný ouřadové zemský ale v takových vyskytovati se mohoucích případnostech toto nařízení za nevyhnutelné pravidlo držeti, a na téhož vyplnění tu nebedlivější pozornost vynaložiti povinni budou. Neb v tom pozůstává naše nejvyšší i přísná vůle a poručení.

Dáno v našem hlavním a sídelním městě Vídni 1. dne měsíce listopadu 1781, království našim římského osmnáctého a dědičných zemských prvního roku.

Josef (L. S.)⁹⁾

Herricus Comes á Blümegen, Reg. Boh. Sup. & A. A. Pr. Cancellarius¹⁰⁾ **Jindřich hrabě z Auerspergku**
v. r.

Maria Josef hrabě z Auerspergku v. r.

Ad mandatum Sacrae Caes. Regiae Majestatis proprium¹¹⁾

Jan Václav z Margelíku v. r.

- 1) Zrušit
- 2) Pozemkovým
- 3) Zdarma
- 4) Verbování v příslušných obvodech, okresech
- 5) Umění
- 6) List, kterým vrchnost propouštěla poddaného z poddanství
- 7) Služby sirotků ve vrchnostenských dvorech
- 8) Poddanské statky
- 9) Locus sigillí, tj. místo pro pečeť
- 10) Královský český nejvyšší a arcivévodský rakouský první kancléř
- 11) Z rozkazu Svaté Císařské a Královské Výsosti